

ДІАГНОСТИКА БАНКІВСЬКИХ КРИЗ: НЕОБХІДНІСТЬ ТА МЕТОДИ

Г.В. Мандзюк, Дніпропетровський національний університет

За умови перехідного періоду та нестабільного загальноекономічного стану питання антикризового управління банківськими установами заслуговують на особливу увагу. Для банківських установ України притаманні проблеми недокапіталізації, низької рентабельності, недостатньої ліквідності, управлінські проблеми та різноманітні ризики.

Важливим напрямком антикризового управління в банках є створення ефективної системи діагностики банківських криз. Діагностика криз – це система ретроспективного, оперативного і перспективного цільового аналізу, спрямованого на виявлення ознак кризового стану банківської установи, оцінку загрози її банкрутства та/або подолання кризи. Основні задачі системи діагностики полягають в наступному: 1) виявити існуючі проблеми та дати їх кількісну оцінку; 2) ідентифікувати ступінь кризового розвитку; 3) визначити рівень загрози неплатоспроможності та ймовірність банкрутства; 4) побудувати прогноз на необхідний період з урахуванням наявних можливостей.

На сьогоднішній день не існує загально визнаної методики діагностики банківських криз. Певною мірою в її якості можна використовувати систему рейтингових оцінок, оцінок надійності, стійкості та платоспроможності банківських установ, методи економіко-математичного моделювання.

Серед існуючих методик складання рейтингових оцінок в банківській практиці можна виділити наступні. Рейтингова система CAMEL базується на оцінці достатності капіталу, якості активів, якості управління, прибутковості та ліквідності банку. Основний недолік цієї системи – використання округлення, в результаті якого банки можуть мати однаковий рейтинг, але різні фінансові стани (оцінки “2,5” та “3,4” зводяться до рейтингу “3”). Основу методики Кромонава складає система шести показників, чотири з яких базуються на аналізі стану капіталу банку, а двома іншими є коефіцієнт миттєвої ліквідності, коефіцієнт капіталізації прибутку. До недоліків цього рейтингу можна віднести кількісні вимоги для участі банків у рейтингу (обсяг власного капіталу, термін функціонування банку, рівень співвідношення власного капіталу та сумарних зобов'язань). Рейтинг Ширинської характеризується збільшенням кількості показників та присвоєнням вагових коефіцієнтів як безпосередньо показникам, так і групам, до яких вони входять. Ширинська виділяє п'ять груп показників: надійності, ліквідності, рентабельності, якості активів, ресурсної бази. В кожену групу входить від двох до трьох показників. Обмеженням для банків є питома вага прострочених кредитів в загальному кредитному портфелі банку. Рейтинговою системою є також “експрес-оцінка” роботи банку Буздальна, яка враховує поточні умови функціонування комерційних банків, чітко виявляє конкретні недоліки в їх роботі, дозволяє прогнозувати використання. Система базується на аналізі відповідності конкретних показників діяльності банківської установи нормативним значенням.

Існують також різноманітні методи оцінки надійності, стійкості та платоспроможності банків. Модель оцінки фінансової міцності Масленченкова визначає міцність банку як питому вагу мінімально допустимого доходу банку

в сукупному доході, який забезпечує беззбиткову роботу установи. Вітчизняними науковцями запропонована модель оцінки стійкості банку, яка визначається рівнем фінансової, операційної та функціональної стійкості. Методика аналізу фінансової стійкості банку за допомогою динамічного нормативу Примостки будується на порівнянні фактичних та нормативних темпів зміни конкретних аналітичних показників діяльності банку. Модель оцінки фінансового стану банку Ревуна базується на визначенні співвідношення негативно класифікованих активів та його власного капіталу. Для цілей діагностики криз можна також використовувати методи оцінки ринкової вартості кредитної організації. Національним банком України для визначення існуючих або потенційних проблем в окремих банках та банківської системи в цілому, які впливають на характер і рівень ризиків, було розроблено Методичні вказівки з інспектування банків “система оцінки ризиків”.